

**Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για τα τμήματα διετούς προετοιμασίας)**

ΟΝΟΜΑ: _____ Βαθμός %
ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 26 / 11 / 2022 ΤΜΗΜΑ: _____ ☺ %

Διδαγμένο κείμενο

50 μονάδες

1^ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7.

Ἐν παντί δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἕλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πρᾶγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἐξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἐξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πρᾶγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

2^ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 6.10-13 & 16, 1106b18-28 & 1106b36-1107a6.

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἔστιν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἔστιν ἢ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὖσα τοῦ μέσου. [...] Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθμία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, με βάση το 1^ο διδαγμένο κείμενο:

α. Διαιρώντας κάτι που έχει για γνωρίσματά του τη συνέχεια και τη διαιρετότητα μπορούμε να έχουμε μόνο δύο άνισα μεταξύ τους μέρη.

β. Μέσο σε σχέση προς το «ίδιο το πράγμα» είναι αυτό που απέχει εξίσου από καθένα από τα δύο άκρα, το οποίο και είναι ένα και το ίδιο για όλους.

γ. Μέσο σε σχέση προς «εμάς» είναι αυτό που δεν είναι ούτε πάρα πολύ ούτε και πολύ λίγο, το οποίο δεν είναι ούτε ένα ούτε το ίδιο για όλους. (3 προτάσεις x 2 μον. = 6 μον.)

A2.α. «τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν»: Σε ποια φράση από το 1^ο διδαγμένο κείμενο αναφέρεται η αντωνυμία «τοῦτο»; (2 μον.)

A2.β. «ὠρισμένη λόγῳ»: Σε ποια λέξη από το 2^ο διδαγμένο κείμενο αναφέρεται η μετοχή «ὠρισμένη»; (2 μον.)

Μονάδες 10

B1. «Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος ... οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πα̐σιν.»: Να παρουσιάσετε τις δυο μορφές μεσότητας τις οποίες περιγράφει ο Αριστοτέλης στο εν λόγω χωρίο από το 1^ο διδαγμένο απόσπασμα και να καταγράψετε έναν εκφραστικό τρόπο με τον οποίο τις καταδεικνύει. Μονάδες 10

B2. Από το 2^ο διδαγμένο απόσπασμα θα μπορούσαμε να εξαγάγουμε το απόσταγμα: το φρόνιμο άτομο πρέπει να τηρεί το μέτρο στις πράξεις και τα πάθη του · αυτό είναι που επαινείται και καθετί άλλο ψέγεται. Να παρουσιάσετε τις θέσεις που εκφράζει ο Αριστοτέλης σε ένα τέτοιο πλαίσιο, συγκρίνοντάς τις με εκείνες που απορρέουν από τα κείμενα που ακολουθούν, το ποίημα του λυρικού ποιητή Αρχιλόχου και τα χωρία από την τραγωδία Φοίνισσαι του Ευριπίδη. Μονάδες 10

Αρχιλόχος, «θυμέ, θύμ'» (D67a, 128W), (μτφ. Δ. Ιακώβ)

Καρδιά, καρδιά μου, που σε ταράζουν αγιάτρευτες συμφορές, μάζεψε τις δυνάμεις σου κι αντιμετώπισε τον εχθρό (...). Αν νικήσεις μη δείξεις τη χαρά σου δημόσια κι αν νικηθείς μη ριχτείς στο πάτωμα του σπιτιού σου κλαίγοντας. Να χαίρεσαι στη χαρά και να λυπάσαι στη λύπη, αλλά όχι υπερβολικά.

Ευριπίδης, Φοίνισσαι, 526-585, fragmenta: Η Ιοκάστη καλεί τους γιους της να δείξουν αυτοσυγκράτηση.

Χορός: Πράξεις κακές ποτέ δεν πρέπει να επαινούνται ·
δεν είναι ωραίο, αλλά και πικρό για τη δικαιοσύνη.

Ιοκάστη: Αχ γιε μου, Ετεοκλή, (...) Γιατί, παιδί μου, σε έχει κυριέψει η Φιλοδοξία;

Γιατί; Δαίμονας άγριος είναι αυτή, που ορμάει μέσα σε ευτυχισμένα σπίτια και σε πόλεις και μόνο ερείπια αφήνει πίσω της. Γι' αυτήν λοιπόν έχασες το μυαλό σου; Όχι, παιδί μου · αγκάλιασε την άλλην, την Ισότητα, ό,τι καλύτερο στον κόσμο · αυτήν που ενώνει φίλο με φίλο, χώρα με άλλη χώρα, σύμμαχο με σύμμαχο.

Η Ισότητα είναι νόμος φυσικός, παιδί μου · (...)

αυτή όρισε να δεσποζούν στους ανθρώπους μέτρα και σταθμά (...).

Οι φρόνιμοι ικανοποιούνται με όσα τους αναλογούν (...).

Στ' όνομα λοιπόν των θεών, παιδιά μου, σας ικετεύω, αφήστε τις υπερβολές!

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη σωστό, αν είναι σωστή, ή τη λέξη λάθος, αν είναι λανθασμένη:

- α. Σε ένα απόσπασμα από έργο του Ηράκλειτου, του μεγάλου Εφέσιου σοφού, διαβάζουμε, «εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη» (:είναι υπόθεση της ψυχῆς η ευδαιμονία και η κακοδαιμονία).
- β. Για τον Αριστοτέλη η ευδαιμονία είναι ενέργεια της ψυχῆς του ανθρώπου, με τους κανόνες της τέλει αρετής («ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν»).
- γ. Ο Πρωταγόρας υποστήριζε πως ήταν σε θέση να διδάσκει στους μαθητές του την εὐβουλίαν, να την ικανότητα δηλαδή να σκέφτονται σωστά για τις υποθέσεις της πολιτείας και του σπιτιού τους.
- δ. Στο Α' βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων ο Αριστοτέλης μιλά διεξοδικά για το πιο μεγάλο αγαθό που επιδιώκουν με τις πράξεις τους οι άνθρωποι, την εὐδαιμονία.
- ε. Κατά τον Αριστοτέλη το ἐπιθυμητικόν, ένα καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχῆς, έχει σχέση με τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου (ηθικές αρετές). Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο 1^ο διδαγμένο κείμενο μία (1) λέξη ετυμολογικά συγγενή για καθεμία από τις παρακάτω: **έξη, παντοκρατορία, λιποβαρής, αρετή, έκτος, εδώδιμος, τάγμα, στάση, βλήμα, φυγή.**

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

50 μονάδες

**Αδίδακτο κείμενο · Θουκυδίδου, Ξυγγραφή Ιστοριῶν, 3. 53.1 – 54.2
Thucydides, Historiae, vol. I, Oxford Univ. Press**

Με την Αθήνα αποδεκατισμένη από τον λοιμό το καλοκαίρι του 429 π.Χ., ο Αρχίδαμος έκρινε πως ήταν η στιγμή να επιτεθεί στις Πλαταιές, τον σημαντικότερο αθηναϊκό σύμμαχο στη Στερεά Ελλάδα. Δύο χρόνια αργότερα, το 427, οι Πλαταιείς παραδόθηκαν τελικά στους Πελοποννησίους για να δικαστούν για τα «εγκλήματα» τους. Στη δίκη - παρωδία δεν διατυπώθηκε κανένα ουσιαστικά κατηγορητήριο από τους Λακεδαιμόνιους δικαστές παρά μόνο το ερώτημα: «κάνατε κάτι καλό για την Σπάρτη στον μέχρι τώρα πόλεμο;». Αντιπρόσωποι των Πλαταιών αποκρίθηκαν λέγοντας τα παρακάτω:

καὶ ἐπελθόντες [οἱ Πλαταιῆς] ἔλεγον τοιάδε. [53] «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὧ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποίησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἴομενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἂν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι [ἢ ὑμῖν], ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγεννημένης ἢ χρῆ ἀντειπεῖν (ἄλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα) τὸ τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ὧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν*. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ. ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε ὠφελούμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα. [54] παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἅ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. Φαμέν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμαχοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας.»

– **καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν:**
ο λόγος που δεν ειπώθηκε μπορεί να φέρει την κατηγορία σε όσους βρίσκονται σε τέτοια κατάσταση ότι τάχα, αν είχε ειπωθεί, θα μπορούσε να ήταν σωτήριος. / **βρισκόμενοι σε τέτοια κατάσταση θα μπορούσαμε να κατηγορηθούμε ότι, αν είχαμε μιλήσει, θα σωζόμασταν.**

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα του κειμένου (9^{ος} στίχος και εξής): «χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ ... φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας.»
Μονάδες 20

Γ2. Να περιγράψετε τις προσδοκίες που είχαν οι Πλαταιείς όταν παρέδωσαν στους Λακεδαιμονίους την πολιτεία τους και το φόβο που εκφράζουν στην παρούσα περίπτωση.
Μονάδες 10

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: (7 μονάδες)

- **πιστεύσαντες:** το γ' ενικό της Ευκτικής και το β' ενικό της Προστακτικής του ίδιου χρόνου.
- **κινδυνεύειν:** τα απαρέμφατα ενεργητικού Αορίστου και μέσου Παρακειμένου.
- **διεγνωσμένην:** το α' ενικό της οριστικής Μέλλοντα και Αορίστου στην Ενεργητική Φωνή.
- **ἐπιστρατεύσαντας:** τον αντίστοιχο τύπο στον Παρακείμενο.

Γ3.β. Να εντοπίσετε τις τριτόκλιτες μετοχές στο παρακάτω απόσπασμα και να γράψετε τη δοτική του αριθμού στον οποίο βρίσκονται: (3 μονάδες)

- «νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.»

Μονάδες 10

Γ4. Να αναγνωρίσετε το είδος των προτάσεων που εκφέρονται με τα υπογραμμισμένα ρήματα.

- Για την πρώτη (α) πρόταση, να δικαιολογήσετε την εισαγωγή και να γράψετε την συντακτική της λειτουργία. Πώς θα διατυπώθηκε το αρχικό ερώτημα, στον ευθύ λόγο; (3 μονάδες)
- Για την δεύτερη (β) πρόταση, να δικαιολογήσετε την εισαγωγή και την εκφορά. (2 μονάδες)

α. Φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας...

β. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε.

Γ4. γ. Να μεταφέρετε την παρακάτω πρόταση στον πλάγιο λόγο, με όλους τους δυνατούς τρόπους, με εξάρτηση: οἱ Πλαταιεῖς εἶπον.
(5 μονάδες)

- «χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ».

Μονάδες 10

